

Kvalitetsmelding

for utdanningsvirksomheten

ved NTNU

i 2011

Overordnet hensikt med kvalitetsmeldinga

Kvalitetsmeldingene inngår i årshjulet som sammen med Rektors og prorektors dialogmøter med fakultetene og arbeidet med studieprogramporteføljen skal utvikle og forbedre NTNUs utdanningsvirksomhet og utdanningstilbud. Meldingene beskriver virksomheten i kalenderåret. Prosessen er gjennomgående, ved at instituttene og programrådenes meldinger danner grunnlaget for fakultetenes meldinger. På det grunnlaget utarbeider hvert fakultet sin melding om tilstanden på eget fakultet og hvilke nødvendige tiltak det fordrer. Disse meldingene i tillegg til meldinger fra FUS (Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanning), FUL (Forvaltningsutvalget for lektorutdanning) og LMU (Læringsmiljøutvalget) danner utgangspunktet for Rektors kvalitetsmelding for NTNU, som legges fram for NTNUs styre.

Arbeidet med kvalitetsmeldinga er tosidig:

- *Styringsredskap*
Meldingene skal dokumentere hvordan tilstanden på utdanningskvaliteten ved NTNU er, slik at det er mulig å identifisere måter å forbedre utdanningsvirksomheten på som skal gi NTNUs styre grunnlag for å sette i verk eventuelle styringstiltak.

- *Intern kvalitetskultur*
Meldingene skal sørge for at NTNU videreutvikler en kultur i fagmiljøene som gir bevissthet på at NTNU skal levere utdanning av høy kvalitet, gjennom regelmessige og systematiske målinger og beskrivelser av kvaliteten på utdanningsvirksomheten. Den skal være en integrert del av NTNUs ordinære virksomhet. Det skal *ikke* være kontroll, men gi fagmiljøene og NTNU sentralt en oppmerksomhet på forbedring og måloppnåelse.

Oppfølging av kvalitetsmeldinga for 2010

Tilbakemeldingene i årets kvalitetsmeldinger for 2011 fra fakultetene viser at de tiltakene de hadde pekt på for å løses på fakultetet, i stor grad er gjennomført. Noen er satt i verk, men ennå ikke slutført. Rektor er godt fornøyd med den måten fakultetene følger opp sine meldinger, og mener det viser at systemet NTNU har etablert for å sikre og videreutvikle kvaliteten på utdanningsvirksomheten, fungerer etter hensikten.

Flere av disse temaene er dels knyttet til forhold ved de enkelte fakultetene, dels knyttet til sentralt ansvar, dels fordrer de samarbeid mellom sentralt nivå og fakultetene. Det gjorde at rektor i sin melding for 2010 ønsket å sette oppmerksomhet på en del overgripende tema:

- Implementering av kvalifikasjonsrammeverket, det har innvirkning på flere aktiviteter som er konkretisert gjennom de måleverdiene NTNU bruker i sitt kvalitetssikringsarbeid.
- Samsvar mellom den reviderte strategien og utdanningsvirksomheten.
- Utdanningsledelse.
- Kvalitetsmeldingens sammenheng med annen rapporteringsvirksomhet.

Disse fire punktene har fordret aktiv deltakelse av NTNUs ledelse og involvering av fakultetene for å bli satt i verk. Det har skjedd gjennom dekanmøter, dialogmøter med fakultetene, ved seminar felles for sentral ledelse og fakultetene. Flere tema har vært fulgt opp kontinuerlig gjennom sentrale utvalg, der Utdanningsutvalget som rektoratets rådgivende utvalg for utdanningsvirksomheten i særlig grad har vært og er involvert. Framdriften i arbeidet med de fleste tiltakene er knyttet til sentrale staber.

Det siste punktet er fanget opp ved at det er etablert samarbeid mellom stabene for utdanningsadministrasjonen og økonomiavdelingen. Arbeidet har som mål å etablere rutiner som gjør at fakultetenes rapporteringsarbeid blir mer rasjonelt og bedre koordinert overfor de ulike sentrale avdelingene. Det

skal også føre til at det blir bedre sammenheng mellom det som økonomiavdelingen rapporterer til departementet og det som Studieavdelingen synliggjør internt i det utdanningsadministrative arbeidet.

I *NTNU Rapport og planer 2011-2012* har NTNU gitt melding til departementet om utdanningsvirksomheten i 2011, knyttet til departementets virksomhetsmål, kap 3.1.3 (s 15 – 17). Der har NTNU gitt sine kommentarer til de NTNU-spesifikke kvalitative målene for styringsparametere:

Virksomhetsmål 1: Frafall

NTNU er i ferd med å kartlegge det reelle omfanget av frafall fra studieprogram og den faktiske gjennomføringsandelen. Utfordringen ligger i å beskrive hva det egentlige frafallet består i og å identifisere hva som er frafall og hva som er overgang til andre studieprogram, internt NTNU og til andre utdanningsinstitusjoner. Styret har drøftet dette temaet i tilknytning til saker om utvikling av NTNUs utdanningsportefølje og fastsetting av opptaksrammer.

Virksomhetsmål 2: Kvalifikasjonsrammeverket

Alle fagmiljøene har i 2011 beskrevet sine studieplaner ut fra retningslinjene i kvalifikasjonsrammeverket. Beskrivelsene skal være på plass for alle studieprogram på alle nivå når høstsemesteret 2012 starter. Arbeidet tar utgangspunkt i erfaringene fra pilotprosjektet i 2009/10 og faglige aktiviteter på fakultetene og i Utdanningsutvalget som er innrettet på implementeringsarbeidet.

Helhetlig bilde av utdanningskvaliteten i 2011

Fakultetene fikk ved årsskiftet den overordnede malen for hvordan kvalitetsmeldinga for 2011 skulle utformes, med fortsatt bruk av de kjente målepunktene som er brukt siden 2007:

- inntakskvalitet
- læringskvalitet (tidl. undervisningskvalitet, ny betegnelse for å endre fokus fra hva en underviser gjør til hva en student faktisk får som læringsutbytte)
- programkvalitet
- resultatkvalitet
- samfunnsrelevans
- rammekvalitet
- styringskvalitet

Rektor vil beskrive utdanningskvaliteten ved NTNU i 2011 med utgangspunkt i de samme målepunktene og rette oppmerksomheten på en del fellestrekk:

Inntakskvalitet

Det er stort sett god søkning til NTNUs studieprogram, med unntak for noen bachelorprogram og noen 2-årige masterprogram. Kvaliteten på dem som er tatt opp direkte fra videregående skole, målt etter opptakspoengsum, ser også ut til stort sett å være god. Det er imidlertid noe variabelt på en del av de internasjonale studentene som er tatt opp til masterprogram, spesielt ved at språkferdigheten i engelsk ikke er som forventet. Også Studenttinget har pekt på dette problemet som er med på å sparke bein under et viktig element i kvalitetssikringsprosessen. Innspillet fra dem tyder på at det er et utbredt problem.

Læringskvalitet

Det er for mange institutt som ikke får så god oppslutning fra studentene på arbeidet i referansegruppene som ønsket. Det kan være flere grunner til det, men hovedtrekket ser ut til å være manglende interesse og studentenes følelse av at det evalueringsarbeidet de gjør, ikke blir tatt på alvor. En annen grunn som trer fram, er at informasjonen om hvilken nytte som ligger i dette arbeidet, ikke når fram eller at informasjonen eventuelt ikke er god nok.

Programkvalitet

Alle signaler om arbeidet med å få implementert kvalifikasjonsrammeverket tyder på at det går etter planen med at det skal være inkludert i studieplanene fra og med høstsemesteret 2012. De fleste meldingene viser at arbeidet har hatt positiv virkning ved at det er faglig forankret, og bidratt til en større faglig bevissthet om programmets kvalifikasjon og gitt en bedre sammenheng mellom program og emner.

Frafall fra program i ulike varianter og omfang er et gjennomgående bekymringstema. Det er også et tema som også er berørt i NTNUs rapport til departementet (se ovenfor s 3 under *Virksomhetsmål 1: Frafall*). I bachelorprogrammene ser det ut til å være en tendens til at *frafall* henger sammen med lave opptakspoeng. Det hovedtrekket vi i tillegg ser, er at uønsket frafall i hovedsak er i bachelorprogram og en del lengre profesjonsstudier. De 2-årige masterprogrammene har imidlertid god gjennomstrømming, likeså en del av de lange utdanningene med høye opptakskrav. For enkelte utdanningsområder er følgende rapportert:

FUL melder at frafallsprosenten er for høy, og at en stor andel studenter slutter på de 5-årige lektorprogrammene allerede etter 1. studieår. Etter 2. studieår er antall studenter på enkelte program redusert med ca 1/3 sammenliknet med studiestarten.

FUS har ut fra tilgjengelige data beregnet at det totale frafallet på de 5-årige programmene samlet er på ca 25 %. Det er store variasjoner mellom de ulike programmene.

Spesielt *HF* og *SVT* har pekt på ulike grunner til frafallet i disiplinrettede bachelorprogrammene: lite konkret struktur på programmet, lite synlig yrkeskompetanse (kvalifikasjon), overgang mellom program og institusjoner, tas grunnlag for opptak til andre utdanninger.

Samfunnsrelevans

Kvalifikasjonsrammeverket gir større bevissthet om programmenes relevans. Det er forsterket for de fleste profesjonsutdanningene. Disse kandidatene har stort sett lett for å få jobb etter endt utdanning. De øvrige programmene har arbeidet med å gjøre samfunnsrelevansen mer synlig, bl som del av arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket. Det er viktig å få fram hva som gjør disse utdanningene spesielle og hvordan det kan knyttes til de behovene organisasjoner, institusjoner og bedrifter i arbeidslivet har.

Resultatkvalitet

Det er bred oppmerksomhet på å få til bruk av karakterskalaen på en måte som gir et realistisk bilde av kvaliteten på kandidatene. Fakultetene har pekt på behovet for mer gjennomgående retningslinjer lokalt og nasjonalt slik at vi ikke får enkelte institusjoner og fagmiljø som gir et urealistisk avvikende bilde av karaktersettinga av de uteksaminerte kandidatene. Enkelte grunnemner har foruroligende stor strykprosent. I siste del i denne kvalitetsmeldinga er det gjengitt hvordan karakterfordelinga for NTNU samlet har utviklet seg siden karakterskalaen A-F ble innført for alle institusjoner i høyere utdanning.

Rammekvalitet

Det er fremdeles behov for oppussing og oppgradering av undervisningsrom og laboratorier. Enkelte melder om at det er for få lesesalsplasser. NTNUs læringsmiljøutvalg rapporterer at inneklimate på flere fakultet ikke er godt nok.

Styringskvalitet

Det har vært arbeidet både sentralt og på fakultetene med å få bevissthet om og få klarere beskrevet ansvarsroller og -oppgaver, særlig for studieprogramleder. Det har ført til at programrådene nå får et tydeligere mandat og en bedre definert plassering i styringssystemet.

Positive trender

Innspillene fra fakultetene kan bli oppfattet som problemfelt. Imidlertid trer også de gode eksemplene fram. De viser at det er god kvalitet på undervisningsvirksomheten og at det er etablert funksjonelle rutiner for å kvalitetssikre den. Fakultetene og fagmiljøene viser en vilje til å finne løsninger i tråd med hensikten til kvalitetssikringsarbeidet: lukke sløyfer gjennom å avdekke og analysere problemet og sette i verk forbedringstiltak. Prinsippet med en forbedringsspiral trer fram – ikke bare gjennom å lukke en påbegynt forbedringssirkel («lukke sløyfene») som skal vise at et tiltak er gjennomført – men det er et forbedringsarbeid som også peker framover og gir nye muligheter. Eksempler på det er:

- Noen fakultet har tilsatt egne studentassistenter som skal følge opp evalueringene studentene gir av undervisningsaktiviteten. Det har samtidig gitt bedre informasjon og forankring hos studentene.
- Spesielt Det humanistiske fakultet og Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse har innført bacheloroppgaver for å gi bachelorprogrammene mer faglig tyngde, større oppmerksomhet og tydeligere kvalifikasjon. Det gjør det til en utdanning som blir mer konkret yrkesrettet og samtidig peker mot videreføring i et masterprogram.
- Erfaringer fra evalueringer gir tydeligere utviklingsretning, ved at det blir etablert prosjekt som skal forme framtidens studier på ulike fagområder – ut fra faglige behov og ønsker om å bidra til en positiv samfunnsutvikling. Det bygger opp under det strategiske arbeidet med å få sammenheng i at NTNUs kvalitetssikringsarbeid ikke bare skal rette på enkelte skjevheter, men at det skal resultere i en mer helhetlig utvikling av studieprogramporteføljen – i kvalitet og innhold. De gode eksemplene her er fra sivilingeniørutdanninga med framtidens byggstudier, framtidens studier i energi og miljø, framtidens ikt-studier.
- Kvalifikasjonsrammeverket har gitt den virkningen som var ønsket, i stedet for det mange fryktet: at det skulle bli en byråkratisk øvelse uten faglig mening og innhold. Også her blir det spennende å se framover: når formen på denne måten å formulere læringsmålet nå er etablert, blir den videreført gjennom evalueringsarbeid og forbedringsprosesser? Blir den brukt til å gi tilstrekkelig informasjon til kommende studenter, får studentene gode nok holdepunkter til å velge sine fordypninger, gir den kommende arbeidsgivere god nok beskrivelse av kompetansen til kandidatene? Denne måten å forme læringsutbytte på, er i startfasen og kommer til å bli justert og utviklet videre når vi har hentet erfaring på hvordan det fungerer.
- Utdanningsledelse er sentralt tema i flere av fakultetenes meldinger. Det har samtidig fått oppmerksomhet gjennom arbeidet med å revidere NTNUs kvalitetssikringssystem. Problemet har vært at ledelsen av studieprogrammene kan komme til å falle utenfor den ordinære ledelseslinja. Fakultetene har tatt tak i problemet og gitt gode og positive bidrag til ulike måter det kan løses på. Oppmerksomheten her er på ansvarsforholdet studieprogramleder har til instituttleder på den ene sida og dekanatet på den andre. Det som kommer fram, er at det ikke er noen entydig måte å lage denne ledelsesstrukturen på, men må være tilpasset ulike situasjoner.
- Meldingene fra fakultetene viser at de har arbeidet bevisst med å avdekke årsakene til frafall fra studieprogram og sette i verk tiltak. De er bevisst på forskjellen mellom «naturlig» og uønsket frafall. Det vi kan kalle «naturlig» frafall er studenter som bevisst velger å avslutte et studium, slik at de f.eks. går over på et studium de har funnet å være mer egnet eller de har gått på et «ventestudium» for å få nok opptakspoeng til det studiet de har som høyest prioritet. En del fakultet har aktivt brukt *ForVei* til å fange opp de som er i frafallsonen, med til dels gode resultat. Andre typer tiltak er å opprette egne samlinger for disse studentene for å følge dem opp faglig. Innføring av bacheloroppgave gjør programmet mer relevant og interessant – og peker samtidig tydeligere mot en fortsettelse på masternivå.

Oppfølging og videreføring av kvalitetsmelding 2011

Som tidligere år går Rektor ut fra at fakultetene selv tar hånd om de tiltakene de har pekt på. De tiltakene de setter i verk, regner Rektor med blir rapportert i neste års kvalitetsmelding. Det er uansett tiltak som ikke blir aktuelt å dekke over det sentrale budsjettet, men som må finne plass i fakultetenes egne budsjetter.

Rektor vil kommende år sette i verk en del *strategisk og faglig orienterte* tiltak, delvis ut fra hva fakultetene har spilt inn av aktuelle tiltak, delvis ut fra innspill fra departementet og hva som drøftes mellom institusjonene i høyere utdanning, og særlig universitetene i Norge:

- a) Revisjon og videre utvikling av NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning.
- b) Frafall fra program og studentflyt mellom flere program og institusjoner.
- c) Det må i tråd med nye evalueringskrav bli en felles forståelse og samordning av hva som ligger i forskningsbasert utdanning; hva er det og hvordan kvaliteten på det skal konstateres.
- d) Med utgangspunkt i kvalifikasjonsrammeverket må det bli sterkere oppmerksomhet på å evaluere programnivået; utvikle metodikk for det.
- e) Kapasiteten på å gi opplæring i universitetspedagogikk til NTNU-tilsatte som skal gi undervisning, må styrkes. Det må dessuten bli mer varierte tilbud, bl a som oppfriskningskurs.
- f) Kandidatundersøkelser må også inkludere synspunkt fra arbeidsgivere på om kandidatenes kompetanse er relevant for arbeidslivet.
- g) Karakterbruk, spesielt i masteroppgaver.

Disse faglig rettede tiltakene, som også fakultetene peker på, er en understreking og styrking av planer som allerede er drøftet, delvis satt i verk og skal settes i verk. Her må vi skille mellom hva som er mulig på kort sikt og hva som krever mer faglige og strategiske avklaringer, men som like fullt må avklares og være i funksjon før NTNUs neste runde med kvalitetssikring og NTNUs årlige rapport til departementet.

- a) Gjennom hele 2011 har det vært en inngående og vidtfavnende prosess med å få revidert systemet for å kvalitetssikre utdanningsvirksomheten ved NTNU. Den er resultat av erfaringer siden 2006 i bruk av dagens system, og den nye strategien som ble vedtatt i 2011. Den er utarbeidet i tett samspill med Utdanningsutvalget, og blir lagt fram for NTNUs styre i møtet 13.06.12. Det har ikke vært press på å gjøre denne revisjonen raskt ferdig, men det er lagt vekt på å involvere fagmiljøene for å sikre at alle forbedringsforslag er vurdert og at de elementene som virkelig forbedrer systemet, er tatt med. Mange av de forholdene som fakultetene har rapportert i sine meldinger, er det tatt hensyn til i det reviderte systemet.
- b) Flere av fakultetene har satt i gang egne prosjekt for å avdekke hva som fører til frafall fra programmene. Det er også prosesser som delvis er satt i gang nasjonalt, spesielt fordi det nå blir bedre mulighet for å følge studenter over institusjonsgrensene, og lage analyser som tar hensyn til det. Både HF og SVT har tatt utfordringene med frafall fra bachelorprogrammene ved å gi dem mer faglig og yrkesrettet struktur, beskrive tydeligere kvalifikasjon, innføre bacheloroppgave for å gi mer tyngde og forberede overgang til masterprogram. NTNUs læringsmiljøutvalg ber om at det er trykk på arbeidet med å finne ut hvordan frafallet skal reduseres, og peker bl a på at måten progresjon og emnesammensetning i studieprogrammene er utformet, kan ha betydning for frafallet. Et annet moment de peker på for å redusere frafallet, er styrking av veiledningstilbudet.

- c) Rektor har allerede satt i gang en prosess for å få en tydeligere kopling mellom *forskning og utdanning*. Det er i tråd med tilsvarende innspill fra departementet. I vårsemesteret 2012 har det vært et utvidet dekanmøte der hovedtemaet var forskningsbasert utdanning. Det kommer til å bli fulgt opp videre for å gjøre oss mer bevisst på hva som er kjennetegn på forskningsbasert utdanning og hvilke kvalitetskrav vi må stille til indikasjonene på det. Dette temaet er også behandlet i læringsmiljøutvalget, som ut fra læringsmiljøundersøkelsen peker på at det må bli tydeligere hva forskningsbasert undervisning innebærer. Dette forholdet blir innarbeidet i nye og reviderte rutiner for kvalitetssikring.
- d) En naturlig følge av at *kvalifikasjonsrammeverket* i løpet av 2012 skal være implementert, primært for programnivået, må det få følger for hva det vil bety for utdanningskvaliteten. Vi har i dag ikke noen metodikk for å se sammenhengen mellom læringsmål, kvalitet og den kvalifikasjonen som studieprogrammet skal gi. Flere fakultet har også nevnt det som en sentral oppgave. Det er behandlet som del av det reviderte kvalitetssikringssystemet, men det er ikke knyttet noen metode til hvordan vi skal finne indikasjoner på at en slik sammenheng. Rektor har startet prosessen med det, og kommer til å følge det videre opp, slik at vi har et første indikatorsett når kvalitetsmeldingene for 2012 skal utarbeides. I dette arbeidet kommer prorektor for utdanning og læringskvalitet til å ha Utdanningsutvalget som referansegruppe.
- e) Både Utdanningsutvalget og fakultetene gjennom sine meldinger har pekt på manglende kapasitet på *universitetspedagogiske tjenester* ved NTNU. Det gjelder fast tilsatte, post.doc'er, stipendiater, doktorgradskandidater, studentassistenter – så vel som tilsatte som har fått slik opplæring tidligere, men som trenger oppfrisking. Utdanningsutvalget har fått kartlagt behovet, og har dessuten satt i gang en prosess der det først og fremst er blitt en avklaring av hvordan regelverket juridisk er, og hvordan det i praksis er blitt gjennomført med de ressursene som fins. Rektor vet at kapasiteten på Uniped er for liten i dag til å dekke det faktiske behovet. Den videre prosessen kommer til å bli knyttet til et samarbeid mellom Program for lærerutdanning og prorektor for utdanning og læringskvalitet, med Utdanningsutvalget som referansegruppe.
- f) Flere fakultet har pekt på at de undersøkelsene NTNU har hatt blant ferdig uteksaminerte kandidater fra NTNU om hvordan deres utdanning passer inn i kravene arbeidslivet stiller, har manglet aspektet om hva arbeidslivet selv mener om den kompetansen NTNUs kandidater har. Rektor vil derfor i kommende kandidatundersøkelser fange opp dette behovet og se hvordan relevante spørsmål til arbeidsgivere lar seg innpasse i undersøkelsen for øvrig.
- g) Gjennom Universitets- og høgskolerådet er det tatt initiativ til å få en mer koordinert bruk av karaktersetting på masteroppgaver. Et konkret prosjekt her er karaktersetting i teknologi og realfag. Det er fanget opp på noen fakultet ved NTNU. Rektor vil følge opp dette for de øvrige fagområdene, og har derfor allerede startet en prosess felles for NTNU. Utdanningsutvalget kommer til å være involvert i arbeidet.

I tillegg til disse strategisk og faglig orienterte temaene er det en del *drifts- og forvaltningsoppgaver* som er av en type det er naturlig å fange opp sentralt for å få gjennomført. De er delvis videreføringer av tiltak som allerede er i gang, delvis nye. Flere av fakultetene har pekt på disse forholdene og foreslått å løfte eventuelle tiltak opp på sentralt nivå. Rektor vil vurdere tiltak for det fakultetene peker på av forvaltningsoppgaver, med utgangspunkt i hva som er mulig å få til teknisk, formelt og ut fra tilgjengelige ressurser. Det er tiltak som kan settes i verk og gjennomføres på relativt kort sikt (kommende studieår) og tiltak som nødvendigvis må være mer langsiktige.

Følgende tiltak kommer til å få sentral oppfølging kommende år:

Samordning av opptaksprosesser som i dag er delt mellom ulike instanser: opptakskontoret, Internasjonal seksjon, NTNU videre

Rektor vil vurdere hva som eventuelt kan føre til bedre opptaksprosedyrer til de 2-årige masterprogrammene og av de internasjonale studentene til masterprogram. Det siste må gjøres gjennom en tettere koordinering mellom Studieavdelingens Internasjonale seksjon og opptakskontor. Likeså bør det vurderes om det kan være andre rutiner for opptak til videreutdanning, der Studieavdelingens seksjon for fjernundervisning, etter- og videreutdanning har ansvar for teknisk gjennomføring i samarbeid med fagmiljøene ved NTNU.

Bedre intern søknadsportal for interne opptaksprosesser, primært opptak til 2-årige masterprogram
Disse oppgavene kan komme til å kreve en koordinering med andre institusjoner i høyere utdanning – både med å avdekke om det er tilsvarende problem der og om det må lages felles løsning gjennom det studieadministrative fellessystemet FS. I fall det siste er aktuelt, er vi avhengig av hvordan de som utvikler FS ved USIT prioriterer sine oppgaver.

Optimalisering av eksamensplanlegging

Eksamensplanlegging er en krevende oppgave, og det er en begrensning på hvor mange hensyn det er mulig å ta for å imøtekomme spesielle ønsker. Rektor har en oppfatning av at det blir koordinert på en optimal måte i dag. Derfor bør det vurderes hvor alvorlige disse forholdene er, og omfanget på dem. Dersom det fordrer store ressurser å kunne løse det som er pekt på, vil Rektor være tilbakeholden med å prioritere slike tiltak.

Mer effektiv og mindre ressurskrevende saksgang for klagesaker i sensurarbeid

Rutinene for klagesakene slik det er påpekt, har både en juridisk og en praktisk side. Rektor vil vurdere omfanget av det som er pekt på, og om det er aktuelt å ta noen grep for å bedre rutinene. Uansett må det juridiske aspektet være førende for eventuelle tiltak. Rektor vil dessuten være tilbakeholden med å legge inn rutiner som kan oppmuntre til å øke omfanget av klagesaker, der klagen har en urealistisk mulighet for å bli imøtekommet. Klagesaker er svært ressurs- og tidkrevende, og Rektor vil i stedet få mer oppmerksomhet på at kandidatene kan få sensors begrunnelse for karakteren, uten å måtte gå veien om å klage på sensuren.

Utbedre og oppgradere undervisningsrom

NTNU har i flere år satt inn mye ressurser på å oppgradere undervisningsrom og laboratorier til studentbruk. Det har vært en kontinuerlig prosess, og skal være det. Rektor oppfatter det slik at grunnleggende oppgradering langt på vei er fullført, ved at NTNU nå er kommet over i en fase preget av vedlikehold. Dette forholdet vil bli fulgt opp gjennom kontinuerlig vurdering av hvilke oppgraderinger som trengs, og en prioritering av tiltakene. Uansett vil Rektor ha stor oppmerksomhet på slike tiltak, fordi det er et av de mest konkrete målene på god undervisningskvalitet som fagmiljøene peker på. Rektor er innstilt på å budsjettere midler i samme omfang som tidligere for å gjøre undervisningsrom og andre studentrealterte arealer best mulig.

Proessen for rektors kvalitetsmelding 2011 og perspektiver framover

Kvalitetsvurdering av utdanningsvirksomheten skal være en prosess med bevissthet på hvordan vurdering av den gjennomførte virksomheten skal være grunnlaget for å forbedre og utvikle kvaliteten på den utdanninga NTNU gir:

evaluering → tiltak → forbedring → utvikling

I oppstartbrevet til fakultetet om arbeidet med kvalitetsmelding for 2011, ble det pekt på en del hendelser i 2011 har betydning for hvilke vurderinger vi gjør og hva som er vesentlig for måten å arbeide fram meldingene:

- Revidert strategi for NTNU, vedtatt i 2011.
- Kvalitetssikringssystemet ved NTNU er i ferd med å bli revidert, og vil foreligge i vedtatt form i løpet av 2012.
- Implementering av kvalifikasjonsrammeverket skal være implementert før studieåret 2012/13 starter. Vi må få fram bevissthet om hvordan kvalitetssikring skal knyttes til læringsmål som er beskrevet på det grunnlaget.
- Større oppmerksomhet på hva forskningsbasert utdanning betyr for utdanningsvirksomheten, seminarer om det i 2012.
- Kunnskapsdepartementets indikatorer for å måle kvalitet i høyere utdanning ble beskrevet i tildelingsbrevet for 2012

Siden den nye strategien for NTNU ble vedtatt i 2011, er det selvsagt for tidlig allerede nå å se spor av hvordan den har satt seg i NTNUs utdanningsvirksomhet. Det som rapporteres i meldinga for 2011, er virksomhet basert på den tidligere vedtatte strategien. Den nye strategien vil imidlertid virke inn på kommende kvalitetsarbeid og bør sette spor i kommende kvalitetsmeldinger.

Et av de viktigste trekkene som legger føringer framover, er revisjonen av kvalitetssikringssystemet. Å få fram en forbedret utgave av systemet har vært tatt opp også i tidligere kvalitetsmeldinger og blitt kvittert ut med at det er satt opp plan for arbeidet og at det etter hvert er satt i gang.

Det er ikke sagt at fakultetene skal fokusere på bruken av kvalifikasjonsrammeverket i sine meldinger for 2011, men at de skal rapportere hvordan statusen for implementeringsarbeidet er.

Heller ikke temaet om sammenhengen forskning – undervisning synliggjort som forskningsbasert utdanning, har vært behandlet i et omfang som gjør det til et fokusert tema i meldinga for 2011. Det peker også framover mot kommende meldinger.

Departementets indikatorer for å måle kvaliteten i høyere utdanning ble beskrevet i tildelingsbrevet for 2012. Det vil gi tydelige og utfordrende føringer, ikke bare på vårt interne kvalitetssikringsarbeid, men også på innholdet og formen på NTNUs årlige rapporter til departementet. Det trigger derfor vårt interne arbeid med å samkjøre rapporterings- og meldingsrutiner som i dag delvis blir ledet av Økonomiavdelingen, delvis av Studieavdelingen.

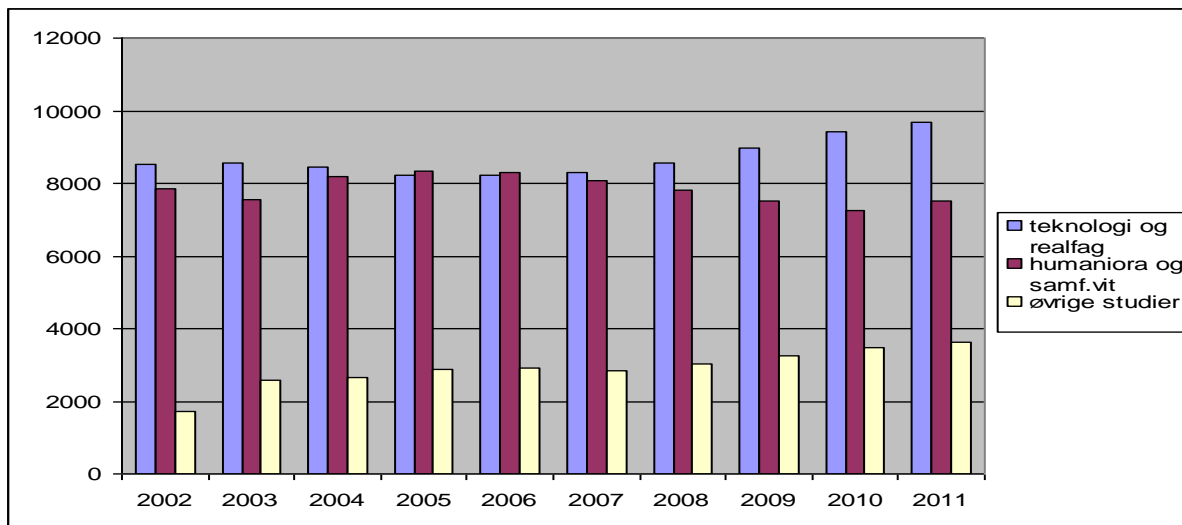
Alle disse punktene peker mot framtidige rutiner og metoder for kvalitetssikringsarbeid. Fakultetene ble derfor i oppstartbrevet oppfordret til å forberede seg på å gjennomføre kvalitetssikringsarbeidet med et slikt grunnlag. For å få en god start på det ble de bedt om å gi innspill i årets kvalitetsmelding om mulige måter det i så fall kan gjøres på. Flere fakultet har svart på denne utfordringa.

Noen overordnede bilder av NTNU i perioden 2002 – 2011

Diagrammene nedenfor viser to bilder på hvordan utdanningsvirksomheten ved NTNU har utviklet seg de siste 8 – 10 årene. De er basert på DBHs statistikk om høyere utdanning.

Det første diagrammet nedenfor gir bilde av forholdet mellom *hovedprofilen* (teknologi og realfag), de to andre *disiplinstudiene* (humaniora, samfunnsvitenskap) og de øvrige *profesjonsstudiene* (arkitektur, medisin, psykologi, lærerutdanning og kunstfaglige utdanninger) har endret seg i 10-årsperioden. Det er en utvikling som i stor grad er styrt gjennom at det er opprettet nye studieplasser i bestemte fagområder og at enkelte utdanningsområder bevisst er bygd opp – slik som lærerutdanning der de 5-årige lektorprogrammene for alvor har fått fotfeste etter 2005. De er nå blant de opptaksprogrammene som har høyest opptaksgrense. Vi ser samtidig at det har vært en komplementær utvikling av profesjonsstudiene og disiplinstudiene.

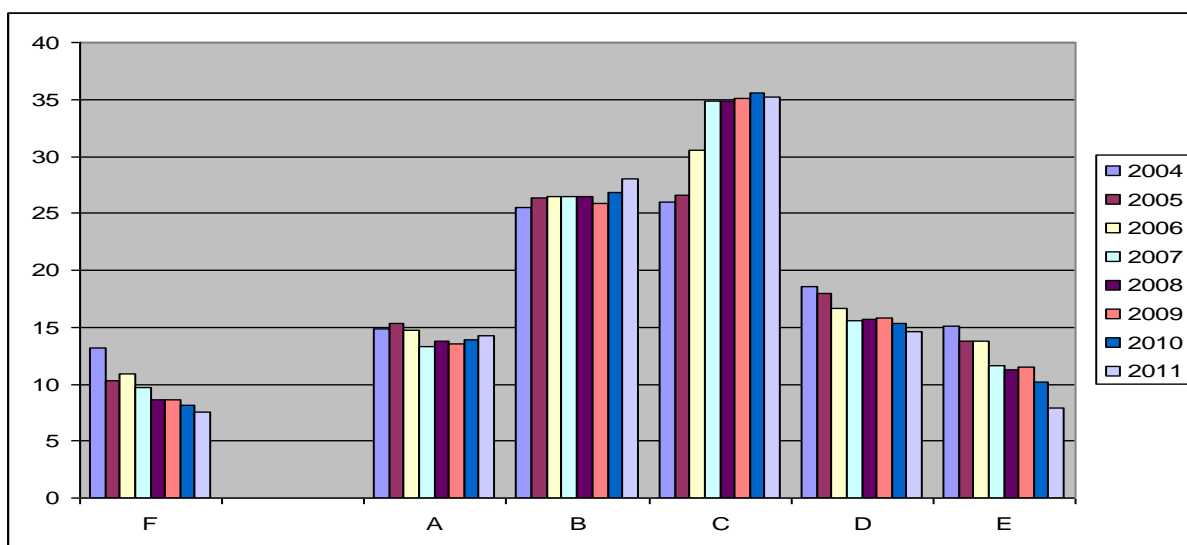
Diagrammet beskriver en utviklingstrend som viser at NTNU bevisst har styrt mot en større vekt på profesjonsstudier, men uten å redusere omfanget i like stor grad i disiplinstudiene humaniora og samfunnsvitenskap. Diagrammet kan også leses som en beskrivelse av at NTNU har svart på politiske utfordringer ved å posisjonere seg til en tydeligere samfunnsrelevant utdanningsprofil.

NTNUs hovedprofil (teknologi og realfag), sammenliknet med humaniora/samfunnsvitenskap og de øvrige studieområdene ved NTNU

Det neste diagrammet viser utvikling av karaktersetting i perioden 2004 – 2011 for NTNU samlet. Det er den perioden alle institusjonene i høyere utdanning har brukt karakterskalaen A-F.

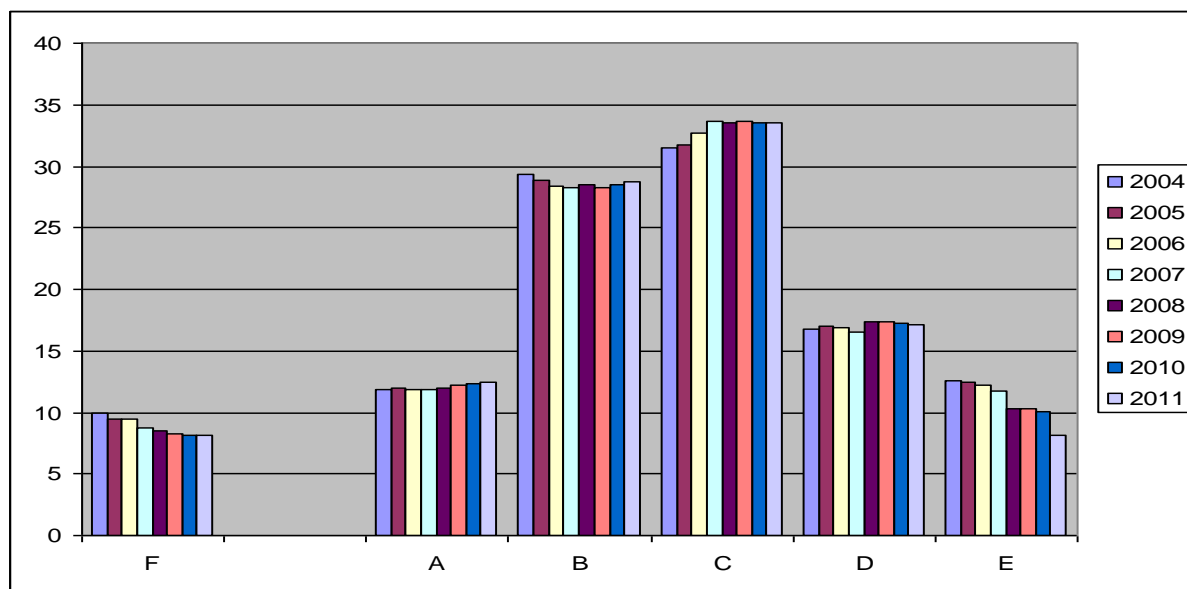
Flere av fakultetene nevner karakterbruk og strykprosent som mål på resultat kvalitet. Både departementet og institusjonene har drøftet hvordan karakterskalaen skal brukes for å gi et «riktig» bilde av kvaliteten på studentenes kvalifikasjoner. Universitets- og høgskolerådet har vært en viktig koordinator for arbeidet. Diagrammet nedenfor viser to markerte utviklingstrekk ved NTNU: strykprosenten har sunket og det har blitt en forskyving fra karakterene D og E over til C. Omfanget av karakterene A og B er i praksis konstant i denne perioden.

NTNU SAMLET, årsvariasjon per karaktertrinn – alle emner, alle nivå i perioden 2004 – 2011
strykprosent (F), regnet av alle (A – F = 100 %)
prosentvis fordeling av beståttresultatene alene (sum A – E = 100 %)

Sammenliknet med en forventet «idealfordeling» ser vi at det er en skjevfordeling mellom B og D, mens de øvrige stort sett er i tråd med forventet fordeling. De siste åra har det imidlertid vært en forskyving fra det laveste trinnet E, via D og over mot større bruk av karakteren C. Det er samsvarende med departementets understreking av at C skal være karakteren for den jevnt gode og absolutt akseptable prestasjonen. C skal reflektere en god prestasjon. Under det samlebildet vi ser ovenfor, ligger det imidlertid forskjeller mellom de ulike fagområdene og programnivåene.

Diagrammet ovenfor som gjelder NTNU, viser likevel at det er blitt en mer ønsket fordeling her enn samlebildet vi får av *alle* institusjonene i høyere utdanning i Norge. Det har skjedd en sterkere tilpassning ved NTNU. Bildet nedenfor viser at det nasjonalt er en sterkere vekt på B på bekostning av både A og C. Fordeling og utvikling av bruken av D og E nasjonalt er i store trekk lik den NTNU har:

ALLE NORSKE INSTITUSJONER I HØYERE UTDANNING SAMLET, årsvariasjon per karaktertrinn – alle emner, alle nivå i perioden 2004 – 2011

Vedlegg:

[AB:](#) Kvalitetssikringsmelding for utdanningen i 2011 (10.05.12)

[DMF:](#) Melding om utdanningskvalitet ved DMF 2011 (30.04.12)

[HF:](#) Melding om arbeidet med utdanningskvalitet ved HF 2011 (25.04.12)

[IME:](#) Kvalitetsmelding for utdanningen i 2011 fra IME-fakultetet (25.04.12)

[IVT:](#) Melding om arbeidet med kvalitetssikring av utdanning ved IVT – 2011 (30.04.12)

[NT:](#) Melding om kvalitet i utdanning ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi for 2011 (02.05.12)

[SVT:](#) Kvalitetsmelding for studiene ved SVT-fakultetet 2011 (27.04.12)

[Sammendrag av fakultetenes meldinger \(16.05.12\)](#)

[FUS:](#) Årsrapport og kvalitetsmelding for 2011, sivilingeniørutdanningen ved NTNU (30.04.12)

[FUL:](#) Kvalitetsmeldinga for lektorutdanningene 2011, sammendrag (20.05.12)

[LMU:](#) Årsrapport for læringsmiljøutvalget ved NTNU 2011 (24.02.12)